

Рецензия

от проф. дпн Румен Иванов Стаматов –

Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научната степен
„доктор”

в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки;
професионално направление 3.2. Психология

докторска програма: „Педагогическа и възрастова психология“

автор Боряна Емилова Николова – Христакова

тема: „РЕЗИЛЪНС, МОТИВАЦИЯ ЗА ПОСТИЖЕНИЯ И АСЕРТИВНОСТ В ПЕРИОДА НА МЛАДОСТТА (18 – 28 ГОДИНИ)“ с научен ръководител доц. д.н Стоил Мавродиев

1.Общо описание на представените материали

По избор на научното жури съм определен за негов член по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „Резилънс, мотивация за постижения и асертивност в периода на младостта (18 – 28 години)“ за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма: Педагогическа и възрастова психология. Автор на дисертационния труд е Боряна Емилова Николова – Христакова – докторант към катедра „Психология“ във ЮЗУ „Неофит Рилски“. Представеният от Боряна Емилова Николова – Христакова комплект материали е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски“. Включва дисертационен труд, автореферат и приложени публикации.

2. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи.

Темата на дисертационното изследване е актуална в научно – изследователски и в практически аспект. Посветена е на отношенията между

резилийнса, мотивацията за постижения и асертивността. В практически план актуалността се изразява в обособяване на отношения между изследваните конструкти, което очертава възможности за усилване на резилийнса, който е с основополагащо значение при преминаването през различните трудности, постигането на психично благополучие и здраве. В теоретичен план актуалността се изразява в разширяване на разбирането върху резилийнса, както и на връзките с мотивацията за постижение и асертивността. Очертените конструкти, които са с емпирична достоверност показват траектории за позитивно развитие независимо от травмиращите преживявания и опит и могат да се приемат за принос към дискусиата около психичното развитие и близките конструкти като психично благополучие, психично здраве и оптимално функциониране

3. Познание на проблема

Представеното изследване е структурирано в две части – теоретична и емпирична. Теоретичната част обхваща задълбочени анализи на конструктите резилийнс, мотивация за постижение и асертивност.

Резилийнсът се разглежда в контекста на теоретичните и емпиричните изследвания и е представен като резултат, процес и персонален конструкт. Очертани са равнища на резилийнса, с което е наблегнато на възможността не само да се премине през различните трудности, но и да се достигне до едно по-високо израстване, с което вече е открито и значението на този конструкт за позитивното развитие, психично благополучие и здраве. Също така са обособени и различните фактори – социални и персонални, които влияят върху развитието на резилийнса в различните стадии.

Мотивацията за постижение също е представена в контекста на съществуващите анализи с акцент върху развитието и справянето с предизвикателствата, с което е потърсена вътрешната блазост с резилийнса.

Асертивността също е разгледана по посока на връзките с останалите конструкти като е посочено значението на саморегулацията и самоотстояването при преследване на собствените цели и устояване на споделените ценности.

Предложените анализи са задълбочени и са насочени към обосноваване на връзките между тези конструкти, което придава кохерентност на

теоретичното изследването и очартава рамката на самото емпирично проучване.

Емпиричната част също се отличава с коректни статистически анализи, проведени с инструменти, с необходимите психометрични характеристики, и резултати, които съответстват на хипотезите на изследването.

4. Методика на изследването

Методиката отразява основния замисъл на изследването и на концептуалното му осмисляне.

Емпиричното изследване е проведено чрез три групи инструменти:

-инструменти за оценка на *резиланса*:

-Скала ER89 на (Block & Kremen, 1996) за измерване на его-резилансност - адаптирана за български условия от Желязкова-Койнова, Мишева-Алексова и Червенкова (2010);

-Скала State Trait Resilience Inventory (STRI-33) на Chok Hiew (Hiew, Resilience: Development and Measurement, 1998) като модификация на Resilience Checklist на Е. Гротберг, измерваща резиланса като черта и процес (Grotberg, 1995) – адаптирана за български условия от Недева и Стоянов (2019);

-Brief Resilience Scale (BRS) - адаптирана за български условия от Занкова (2014);

-инструменти за оценка на *мотивацията за постижения*:

Въпросник за потребност от постижения на Ив. Паспаланов и Д. Щетински (МП-4), (Паспаланов и Щетински, 1988),

-инструменти за оценка на *асертивността*:

-Личностна скала за изследване на асертивността – адаптирана за български условия от (Пенева, Кидиков, Йорджев, 2014).

Използваните въпросници са с добри психо-метрични характеристики.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 212 страници в основния текст, който включва 5 графики и 31 таблици. Структурата включва увод като въведение в изследователската тема, три глави, заключение и литература. Библиографията е със 310, от които 142 на кирилица и 168 заглавия на латиница. Самото изследване е структурирано в две части – теоретична, която представя основните концепти, около които се изгражда изследването и

емпирична, която е представена от цели, задачи, хипотези, инструменти на изследването с подробно описание на психометричните характеристики и различните анализи, в контекста на формулираните хипотези. Анализите и изводите са представителни за усилията на докторантката и подкрепят верификацията на получените резултати.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приносите на Боряна Емилова Николова – Христова са съдържателно обобщени и отговарят на проведеното изследване. Като цяло бих искал да отбележа следните положителни моменти:

-представен е теоретичен анализ на конструктите резилиънс, мотивация за постижения и асертивност, което разширява разбиранията за техните влияния върху оптималното функциониране и постиженията в различните дейности;

-представен е задълбочен анализ на отношенията между отделните конструкти;

-представени са равнища на развитие на резилиънс, мотивацията за постижения и асертивността в младостта (времето между 18-28 години);

-представени са емпирични доказателства за взаимозависимостта между резилиънс, мотивация за постижения и асертивността в изследвания период;

-проследени са влиянията на резилиънса и мотивацита за постижения върху асертивността, както и индиректните ефекти на резилиънса върху асертивността и мотивацита за постижения;

- представените резултати са отражение на прецизен анализ осъществен с оригинална методика и необходимите статистически методи, което гарантира коректността на изводите и придава достоверност на заявката за реалстична приложимост и очертаване на пътища за повишаване на благополучието и постиженията в различни дейности.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите на темата на дисертационния труд са под формата на статии и отговарят на изискванията. Статиите са 7 и са публикувани в научни списания.

9. Лично участие на докторанта

Боряна Емилова Николова – Христакова е била редовен докторант към катедра „Психология“. Реализирала е самостоятелно цялото дисертационно изследване. Текстът, получените резултати и приноси са негово лично дело.

10. Автореферат

Авторефератът съдържа основните постановки в дисертационния труд, резултатите и техния анализ. Считаю, че е адекватен на дисертационния труд и обективно отразява теоретичните анализи и основните резултати, представени в съдържанието на изследването.

11. Лични впечатления

Бих искал да отбележа, че Боряна Емилова Николова – Христакова притежава задълбочени познания в изследвана област, съчетани с отговорност и с оригинален подход към емпиричното разглеждане на темата, което обогатява разбиранията върху отношенията между различните персонални конструкти – резилиънс, мотивация за постижения и асертивност.

12. Препоръки за бъдещо използване

Бих препоръчал изследването да се разшири като се проследят отношенията с конструктите, съставлящи благоденствието, представено в модела на Селигман.

Заклучение

Дисертационният труд показва, че докторантката Боряна Емилова Николова – Христакова, притежава задълбочени познания по темата. Смятам, че кандидатката отговоря на условията и реда за присъждане на образователната и научната степен „доктор“ по Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му, Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ. След изтъкнатите аргументи, както и на цялостната положителна оценка за извършеното дисертационно изследване, давам и своя утвърдителен вот и предлагам на научното жури да гласува положително и да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Боряна Емилова Николова – Христакова, професионално направление 3.2. Психология, Научна специалност „Педагогическа и възрастова психология“

25.05.2023 г.

Рецензент:

/проф. д.н. Румен Стаматов/

Review

by Prof. Rumen Ivanov Stamatov, Ph.D., D.Sc. -

Varna Free University "Chernorizets Hrabar"

of a dissertation work for awarding the educational and scientific degree
"doctor"

in the field of higher education: 3. Social, economic and legal sciences;
professional direction 3.2. Psychology

doctoral program: "Pedagogical and age psychology"

author Boryana Emilova Nikolova – Hristakova

topic: "RESILIENCE, MOTIVATION FOR ACHIEVEMENTS AND ASSERTIVENESS IN
THE PERIOD OF
YOUTH (18 – 28 YEARS OLD)"

with supervisor Assoc. Prof. Stoil Mavrodiev, Ph.D., D.Sc.

1. General description of the presented materials

By the choice of the scientific jury, I have been designated as a member of the dissertation defense procedure on the topic " RESILIENCE, ACHIEVEMENT MOTIVATION AND ASSERTIVENESS IN THE PERIOD OF YOUTH (18 – 28 YEARS)" for the acquisition of an educational and scientific degree "doctor" in the field of higher education education 3. Social, economic and legal sciences, professional direction 3.2. Psychology, doctoral program: Pedagogical and age psychology. The author of the dissertation is Boryana Emilova Nikolova – Hristakova, a doctoral student at the Department of Psychology at SWU “Neofit Rilski”. The set of materials presented by Boryana Emilova Nikolova - Hristakova is in accordance with the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Rules for its Application and the Rules for the Development of the Academic Staff of the Neophyte Rilski State University. Includes dissertation, abstract, and appended publications.

2. Relevance of the topic and appropriateness of the set goals and tasks.

The topic of the dissertation research is relevant in a scientific-research and practical aspect. It is devoted to the relationship between resilience, achievement motivation and assertiveness. In practical terms, relevance is expressed in identifying relationships between the studied constructs, which outlines opportunities for strengthening resilience, which is of fundamental importance in passing through various difficulties, achieving mental well-being and health. In theoretical terms, relevance is expressed in expanding the understanding of resilience, as well as the links with achievement motivation and assertiveness. The delineated constructs that are empirically verifiable show trajectories of positive development independent of traumatic experiences and experiences and can be taken to contribute to the discussion surrounding mental development and related constructs such as mental well-being, mental health, and optimal functioning

3. Knowing the problem

The presented research is structured in two parts – theoretical and empirical. The theoretical part covers in-depth analyzes of the constructs resilience, achievement motivation and assertiveness.

Resilience is considered in the context of theoretical and empirical research and is presented as an outcome, a process, and a personal construct. Levels of resilience are outlined, which emphasizes the possibility not only to go through various difficulties, but also to reach a higher growth, which has already highlighted the importance of this construct for positive development, mental well-being and health. The different factors - social and personal - that influence the development of resilience in the different stages are also distinguished.

Achievement motivation is also presented in the context of existing analyzes with an emphasis on development and coping with challenges, with which internal resilience has been sought.

Assertiveness is also examined in the direction of the connections with the other constructs, indicating the importance of self-regulation and self-advocacy in pursuing one's own goals and defending shared values.

The proposed analyzes are in-depth and aimed at substantiating the relationships between these constructs, which gives coherence to the theoretical study and outlines the framework of the empirical study itself.

The empirical part is also distinguished by correct statistical analyzes conducted with instruments, with the necessary psychometric characteristics, and results that correspond to the research hypotheses.

4. Research methodology

The methodology reflects the main idea of the research and its conceptual understanding.

The empirical research was conducted through three groups of instruments:

-resilience assessment tools:

- ER89 scale of (Block & Kremen, 1996) for measuring ego-resilience - adapted for Bulgarian conditions by Zhelyazkova-Koynova, Misheva-Aleksova and Chervenкова (2010);

-Chok Hiew's State Trait Resilience Inventory (STRI-33) scale (Hiew, Resilience: Development and Measurement, 1998) as a modification of E. Grotberg's Resilience Checklist, measuring resilience as a trait and process (Grotberg, 1995) - adapted for Bulgarian conditions from Nedeva and Stoyanov (2019);

-Brief Resilience Scale (BRS) - adapted for Bulgarian conditions by Zankova (2014);

-tools for assessing achievement motivation:

Questionnaire about the need for achievements of Iv. Paspalanov and D. Shchetinski (MP-4), (Paspalanov and Shchetinsky, 1988),

-tools for assessing assertiveness:

- Personality scale for the study of assertiveness - adapted for Bulgarian conditions by (Peneva, Kidikov, Iordjev, 2014).

The questionnaires used have good psychometric characteristics.

5. Characterization and evaluation of the dissertation work

The dissertation has a volume of 212 pages in the main text, which includes 5 graphs and 31 tables. The structure includes an introduction as an introduction to the research topic, three chapters, a conclusion and references. The bibliography has 310 titles, of which 142 are in Cyrillic and 168 are in Latin. The study itself is structured in two parts - theoretical, which presents the main concepts around which the study is built, and empirical, which is represented by goals, tasks, hypotheses, instruments of the study with a detailed description of the psychometric characteristics and the various analyses, in the context of the formulated hypotheses. The analyzes and conclusions are representative of the doctoral student's efforts and support the verification of the obtained results.

6. Contributions and significance of the development for science and practice

The contributions of Boryana Emilova Nikolova-Hristakova are meaningfully summarized and correspond to the conducted research. In general, I would like to note the following positive points:

-a theoretical analysis of the constructs resilience, achievement motivation and assertiveness is presented, which expands the understanding of their influences on optimal functioning and achievements in various activities;

- an in-depth analysis of the relationships between the individual constructs is presented;

-levels of resilience development, achievement motivation and assertiveness in youth (the age between 18-28 years) are presented;

- empirical evidence of the interdependence between resilience, achievement motivation and assertiveness in the researched period is presented;
- the effects of resilience and achievement motivation on assertiveness, as well as the indirect effects of resilience on assertiveness and achievement motivation, were tracked;
- the presented results are a reflection of a precise analysis carried out with an original methodology and the necessary statistical methods, which guarantees the correctness of the conclusions and gives credibility to the request for realistic applicability and delineation of ways to increase well-being and achievements in various activities.

8. Evaluation of publications on the dissertation work

Dissertation topic publications are in the form of articles and meet the requirements. The articles are 7 and have been published in scientific journals.

9. Personal participation of the doctoral student

Boryana Emilova Nikolova – Hristakova was a full-time doctoral student at the Department of Psychology. She independently carried out the entire dissertation research. The text, results obtained and contributions are his personal work.

10. Abstract

The abstract contains the main statements in the dissertation work, the results and their analysis. I believe that it is adequate to the dissertation work and objectively reflects the theoretical analyzes and the main results presented in the content of the study.

11. Personal impressions

I would like to point out that Boryana Emilova Nikolova - Hristakova possesses in-depth knowledge in the researched field, combined with responsibility and an original approach to the empirical examination of the topic, which enriches the understanding of the relationships between the various personal constructs - resilience, motivation for achievements and assertiveness.

12. Recommendations for future use

I would recommend that the research be extended by tracing the relationships with the constructs that make up the well-being presented in Seligman's model.

Conclusion

The dissertation work shows that the doctoral student Boryana Emilova Nikolova – Hristakova has in-depth knowledge of the subject. I believe that the candidate meets the conditions and procedures for awarding the educational and scientific degree "doctor" according to the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Rules for its Implementation, the Rules for the Development of the SWU. After the presented arguments, as well as the overall positive assessment of the completed dissertation research, I also give my affirmative vote and propose to the scientific jury to vote positively and award the educational and scientific degree "doctor" to Boryana Emilova Nikolova - Hristakova, professional direction 3.2. Psychology, Scientific specialty "Pedagogical and age psychology"

25. 05.2023

Reviewer:

/prof. Rumen Stamatov, Ph.D., D.Sc. /

